

Právovarečné domy v Novém Jičíně (I.)

Právovareční měšťané nebo též šenkovní bratrstvo jsou významně propojeni s historií Nového Jičína a přímou vazbou ke 45 městským domům s výsadním právem. Na rozdíl od vína se pivo v Novém Jičíně pilo ve středověku a raném novověku ve velkém. Nejstarší zmínky o pivovarnictví zde lze hledat ve 14. století.

Spor o šenkování

V archívních materiálech ze 16. století se zmiňují kupříkladu spory mezi Štramberkem a Novým Jičínem ohledně privilegií na svobodný odběr piva. Bylo to výsadní postavení, které přinášelo majitelům domů velké zisky. Po odchodu pánů ze Žerotína v roce 1558 docházelo k zajímavým rozepřím ohledně práv na vaření piva a podávání vína v mnoha obcích spadajících pod dominium novojicko-štramberského panství.

Významným v tomto tématu bylo privilegium z roku 1560, kdy Novojičínský dosáhl povinného odbytu piva v celém dominiu. Tehdy se začala psát historie nadvlády místních právovarečných měšťanů. Roku 1566 byla práva města Štramberku privilegiem podřízena Novému Jičínu. Vedlo to k dalším dlouholetým rozepřím známým jako „přispívání na kata do Nového Jičína“.

Soumrak pivního bratrstva

Nový Jičín si na sklonku 16. století žil nad poměry, avšak i přes úspěšné rozšiřování městského panství a odbytu piva jeho dluhy rostly. Právovarečné bratrstvo mělo vlastní strukturu instalovanou podle vzoru tehdejších cechů. Pivovar sídlil od roku 1587 v budově dnešní radnice, následně roku 1649 rovněž v nynější ulici K Nemocnici. Pivo se vařilo pšeničné i ječmenné. Na sklonku 18. století začal vliv šenkovního bratrstva postupně upadat, i když roku 1857 se stále řídilo svými pravidly. V té době se již bratrstvo omezovalo na výběr nájemného a v roce 1869 se rozhodlo své reality prodat. Starý pivovar na náměstí koupil Ignác Sachs a zbývající majetek o rok později Josef a Albert Herzovi.

V 18. století začaly ve městě vznikat zájezdní hostince, kde bylo pivo rovněž velmi žádané. A ve století následujícím byla spotřeba už tak velká, že bylo nutné založit nový velký pivovar. Roku 1869 se toho ujal Leopold Kudielka, který v místech zvaných Pochhütte (česky Bocheta) postavil vlastní výrobu piva. V rodném Novém Jičíně vychodil hlavní školu a u svého otce se vyučil pivovarnictví. V mládí měl v pronájmu pivovar v sousedním Kuníně, později pivovar v Místku a také u hrabat Seillernů ve Starém Jičíně. V letech 1897 až 1917 byl jeho společníkem Josef Rossmanith. Výstav piva dosáhl v roce 1938 přibližně 13 tisíc hektolitrů.

Bochetský jubilant na rozloučenou

V roce 1945 byl pivovar Kudielka znárodněn a byla na něj uvalena národní správa, o tři roky později převzal jeho správu národní podnik Moravskoslezské pivovary, v roce 1953 Ostravské pivovary. Posledním majitelem byl v letech 1960–1970 podnik Severomoravské pivovary. Koncem šedesátých let činila roční produkce novojičínského pivovaru 72 tisíc hektolitrů piva ročně. Jeho provoz skončil v roce 1969, kdy zdejší sládek uvařil poslední várku výročního dvanáctistupňového piva Bochetský jubilant. Jeho umění vařit pivo společně s tehdejším ředitelem Václavem Petrasem využil nově vznikající pivovar v Nošovicích, který se stal nepřímým dědicem a pokračovatelem pivovarnictví v Novém Jičíně. Na tradici práva vařit pivo a šenkovního bratrstva navazuje festival „Pivobraní“, který městu opět navrátí šenkování různorodého piva.

V následujících dílech se budeme zabývat historií právovarečných domů v Novém Jičíně, které si díky práci historika Paula Zieglera „Wirtschaftsgeschichte der Stadt Neutitschein“ zaslouží prezentaci a přiblíží vám starobyrou pivní tradici města.

Radnice, která voněla pivem

Mezi nejvýznamnější budovy ve městě patří bývalý právovarečný dům na Masarykově náměstí č. 1/1, nyní novojičínská radnice. Po velkém požáru v roce 1503 byla nově přestavěna. V roce 1593 se jejím majitelem stal soukeník Veit Nitschmann, v roce 1612 objekt odkoupil správce starojičínského panství Balzer Hoffmann von Falkenberg. Poté, co právovarečný dům v roce 1659 od Daniela Hofmanna vykoupil jezuitský konvikt, byla zde opětovně zřízena radnice. Tehdy se patrně naposledy hovořilo o takzvaném Gasthausu – hostinci, který využíval právovarečné právo. V 19. století v budově působila nižší reálka a nejstarší novojičínské muzeum, zvané Kattauerovo. Přesto až do této doby mělo obecní zastupitelstvo výjimečná práva, vázaná na právovarečný dům a šenkovní bratrstvo.

Radek Polách, Muzeum Novojičínska